

DOI <https://doi.org/10.32836/2521-6473.2020-3.23>

Ю. В. Нікітін, доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального права та кримінології
Навчально-наукового інституту права
Університету державної фіскальної служби України

**РЕЦЕНЗІЯ НА МОНОГРАФІЮ Ю. Б. КУРИЛЮКА
«ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН І ПРАВОПОРЯДОК (ЗАКОНОДАВСТВО, ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА)»¹**

Вивчення рецензованої роботи показало, що сумніву в актуальності цієї теми немає. Як свідчить суспільна практика та результати спеціальних наукових досліджень, однією з ключових проблем, що перешкоджають ефективному забезпеченню прикордонної безпеки нашої держави, є досить значний рівень вчинення адміністративних і кримінальних правопорушень на державному кордоні України. Це чітко постає з проведеного Ю.Б. Курилюком монографічного дослідження проблем правопорядку у прикордонній сфері.

Охорона державного кордону є невід'ємною й важливою частиною загальнодержавної системи забезпечення національної безпеки України, її суверенітету та територіальної цілісності. Торгівля людьми, зброєю, наркотиками та нелегальна міграція є одними з найбільш суспільно небезпечних видів протиправної діяльності організованих злочинних угруповань. При цьому нелегальна міграція на території України останнім часом набула загрозливих для національної безпеки масштабів, оскільки це явище стимулює зростання транскордонної злочинності, підпільний ринок праці, розповсюдження наркотиків, епідеміологічні й інфекційні захворювання та лягає тягарем на плечі платників податків.

Наукова новизна монографії Юрія Богдановича полягає в комплексному з'ясуванні теоретичних і практичних засад адміністративно-правового та кримінологічного забезпечення правопорядку у прикордонній сфері України, їх взаємозв'язку та взаємозумовленості, а також у розробленні науково обґрунтованих шляхів їх удосконалення.

У монографії висунуто й обґрунтовано низку нових теоретичних і важливих у практичному плані положень, які відображають її наукову новизну. Найважливішим результатом дослідження є оригінальна авторська доктринальна модель цих положень, а кожен із чотирьох розділів вказує на окремі етапи дослідження. Так, перший розділ – це своєрідний фундамент для подальшого дослідження, у якому розкриваються методологічні та теоретичні передумови обрання автором саме міждисциплінарного підходу дослідження проблем забезпечення правопорядку у прикордонній сфері держави, зокрема адміністративно-правового, кримінально-правового та кримінологічного спрямування.

У другому розділі автор звертається до впливу глобальних процесів на правопорядок у прикордонній сфері та розкриває зміст основних глобальних загроз прикордонній безпеці України (нелегальної міграції, контрабанди та корупції прикордонників), послідовно характеризуючи особу правопорушника й тенденції злочинності в цій сфері.

У третьому розділі Ю.Б. Курилюк, дотримуючись того ж міждисциплінарного підходу, розкриває проблему визначення на доктринальному й законодавчому рівні системи адміністративних правопорушень і злочинів у прикордонній сфері України, а також розглядає основні з них через кримінально-правову та кримінологічну характеристику, здійснює порівняння й пошук ознак злочинів, що відмежовують їх від аналогічних адміністративних правопорушень.

Четвертий же розділ рецензованої монографії присвячений саме кримінологічному забезпеченню правопорядку у прикордонній сфері України. Він має традиційну для таких робіт структуру, що вміщує характеристику особи злочинця, а також детермінанти та особливості запобігання злочинам у зазначеній сфері.

Крім того, аналіз тексту роботи вказує на те, що автор здійснює дослідження на основі великої кількості вітчизняних і зарубіжних наукових праць, законів України, міжнародних договорів та підзаконних нормативно-правових актів.

Досить ґрунтовною є й емпірична база дослідження. Її становлять майже 10 тисяч судових рішень у кримінальних провадженнях і справах про адміністративні правопорушення, близько 8 тисяч матеріалів щодо виявлення прикордонниками підроблених документів та незаконно переміщуваних тютюнових виробів, а також результати анкетування 1,5 тисячі респондентів (прикордонників, поліцейських та осіб, які перетинали державний кордон України), чим забезпечується обґрунтованість і достовірність результатів дослідження.

¹ Курилюк Ю.Б. Державний кордон і правопорядок (законодавство, теорія, практика) : монографія. Київ : ВД «Дакор», 2020. 446 с.

Сформульовані наукові положення, висновки й рекомендації, відображені в рецензованій роботі, є досить обґрунтованими. Деякі з них актуалізують дискусію навколо досліджуваних проблемних питань, проте, незважаючи на дискусійність окремих із них, авторів вдалося сформулювати власне бачення особливостей адміністративно-правових і кримінологічних засад забезпечення правопорядку у прикордонній сфері України.

Переконаний, що монографія становитиме інтерес не лише для учених-юристів, а й для практиків – адвокатів, слідчих, суддів, прокурорів та прикордонників. Монографічне дослідження Ю.Б. Курилюка «Державний кордон і правопорядок (законодавство, теорія, практика)» є вагомим внеском у розвиток правової науки.